

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 10:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af cirkulæreskrivelse om kontanthjælp til unge.

Af Tinning (VS) og Agerschou (SF).

(Fremsat 28/10 82).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Palle Simonsen):

Socialministeriet har i løbet af sommeren og efteråret i 16 svar til hr. Tinning og hr. Agerschou understreget, at cirkulæreskrivelsen om kontanthjælp til unge kun har til formål at give nogle vejledende retningslinjer til socialforvaltningerne, når de skal udmåle kontanthjælp til unge, som endnu ikke har haft et selvstændigt niveau.

Det er adskillige gange blevet understreget over for forslagsstillerne, at en cirkulæreskrivelse naturligvis ikke kan ændre en lovtæst, men derimod give et bidrag til fortolkning af loven, i det omfang der har vist sig et behov for det.

At der netop var behov for vejledning fra centralt hold på dette område, vidner adskillige henvendelser til socialministeriet inden for det sidste års tid om. Ingen havde ved bistandslovens gennemførelse i 1976 forestillet sig, at socialforvaltningerne i voksende omfang skulle blive stillet over for ansøgninger fra unge, som henvendte sig direkte som følge af, at forældrenes forsørgelsespligt ophørte ved deres fyldte 18. år. Ikke mindst i forsommeren 1982 viste der sig en udpræget tendens til, at unge – og det var også unge fra økonomisk velstillede hjem – gik så at sige direkte fra overrækkelsen af eksamensbeviset på deres skole til bistandskontoret.

Socialforvaltningerne var naturligt nok usikre over for, hvordan de skulle behandle denne nye gruppe af ansøgere. Nogle steder fik de unge et beløb til kost, beklædning og lommepenge svarende til 90 pct. af folkepensionens grundbeløb samt dækning af udgifter til bolig og andre faste udgifter. Dette indbar, at den unge kunne blive væsentlig bedre stillet økonomisk end mange lavtlønnede i

beskæftigelse. Der er utvivlsomt mange mennesker her i landet, som ikke har 2.000 kr. netto om måneden til sig selv, når deres faste udgifter er betalt. Andre steder gav man hjælp på et lavere niveau eller gav ligefrem afslag til denne type ansøgere.

Når det er så vanskeligt at indplacere de unge under reglerne i bistandslovens § 37, så skyldes det, at bestemmelsen er affattet med henblik på ansøgere, der har haft indtægter, som de mister på grund af ændringer i deres forhold. I denne situation skal der ydes hjælp, hvorved det hidtidige niveau kan opretholdes i rimeligt omfang. Hjælpen består efter gældende regler af et beløb til underhold, kost og tøj, der i almindelighed ikke kan overstige 90 pct. af folkepensionens grundbeløb, samt et beløb til dækning af rimelige faste udgifter. Det er udtrykkeligt anført i loven, at der ved hjælpens udmåling skal tages hensyn ikke alene til det hidtidige, men også til det fremtidige niveau.

Problemet med den gruppe ansøgere, cirkulæreskrivelsen beskæftiger sig med, er, at de ikke har haft egne indtægter, og at der derfor ikke er noget hidtidigt niveau at opretholde. Man henleder derfor opmærksomheden på, at hjælpen i overensstemmelse med lovens ord i så fald må afpasses efter det forventede fremtidige niveau. Videre nævnes det, at der for disse unge er en formodning om, at de efter den afsluttede skolegang vil fortsætte i en eller anden uddannelse, og socialministeriet anbefaler derfor som vejledende retningslinje, at der ved udmåling af hjælpen tages udgangspunkt i den maksimale stipendiestøtte fra Statens Uddannelsesstøtte.

Jeg må således understrege, at cirkulæreskrivelsen alene tager sigte på unge, som ikke har haft indkomst før. Unge, som har været ude på arbejdsmarkedet, eller som har været i uddannelse og modtaget studiestøtte, falder uden for cirkulæreskrivelsens retningslinjer. Det er derfor en misforståelse at opfatte denne cirkulæreskrivelse som et forsøg på at fastsætte takster for ansøgere i en bestemt alder. Skrivelsen drejer sig derimod om ansøgere i en bestemt situation, nemlig den, at de ikke efter endt skolegang har haft egne indtægter. De unge falder uden for cirkulæreskrivelsen, hvis de ikke eller ikke længere er i denne situation og fremtidig hjælp derfor kan fastsættes på grundlag af deres hidtidige

[Socialministeren]

leveniveau. Om dette er tilfældet, afhænger som for alle andre ansøgere af en individuel bedømmelse.

Jeg vil også gerne fremhæve, at bistandslovens § 41 direkte pålægger kommunerne at følge de enkelte sager tæt. En nyvurdering af ansøgerens samlede situation skal således ske senest tre måneder efter, at udbetaling af hjælpen er begyndt. Heri ligger, at socialforvaltningerne skal se på, om der er behov for supplerende støtte, f.eks. til faste udgifter, og i øvrigt skal rådgive den unge om uddannelse og beskæftigelse, f.eks. i form af et kommunalt beskæftigelsesarbejde eller anden særforanstaltning for unge.

Jeg skal i øvrigt ikke kommentere forslagens bemærkninger, som i vidt omfang synes at være en gengivelse af de seksten spørgsmål, som de to forslagsstillere, siden cirkulæreskrivelsen blev udsendt, har stillet til tidligere socialminister Bent Rold Andersen og til mig selv. Men der er en enkelt ting, jeg bliver nødt til at drage frem som eksempel på forslagsstillernes ukendskab til eller urigtige fortolkning af bistandsloven.

Som det udtrykkeligt står i bistandslovens § 38, forudsætter ydelse af hjælp, at såvel den, der søger hjælpen, som ægtefællen i tilstrækkelig grad har udnyttet sine arbejdsmuligheder. Denne regel er en videreførelse af den tidligere regel fra forsørgsloven om, at der ikke kan ydes hjælp til en arbejdsdygtig person, når pågældende har eller kan få fuld beskæftigelse.

I socialreformkommissionens anden betænkning er netop fremhævet betydningen af, at den, der søger hjælpen, i tilstrækkelig grad har udnyttet sine arbejdsmuligheder, hvilket også fremgår af bemærkningerne til bistandslovsforslaget.

Med andre ord kan der ikke ydes kontanthjælp til en person, der står med et arbejds tilbud, som den pågældende efter en konkret vurdering ikke har nogen rimelig grund til at afvise.

Anderledes forholder det sig, hvis arbejds tilbuddet ikke længere eksisterer, altså hvis den pågældendes afvisning af at tage imod tilbuddet har betydet, at en anden har fået jobbet. I så fald har den pågældende ikke længere muligheden for at komme i arbejde og opfylder derfor betingelserne for at få kontanthjælp; men da situationen er selvfor skyldt, følger det af bistandslovens § 26, stk.

1, nr. 1, at det sociale udvalg kan beslutte at yde hjælpen med tilbagebetalingspligt.

Det er tilsyneladende svært at forstå disse yderst rimelige regler, som flere af mine forgængere har gjort rede for over for folketinget. Derfor benyttede socialministeriet lejligheden til at omtale dem også i cirkulæreskrivelsen om kontanthjælpen til unge.

Lad mig til sidst understrege, at jeg deler den opfattelse, at man vil gøre de unge en dårlig tjeneste ved at give dem hjælp med et beløb, der ligger væsentligt over, hvad de senere ville kunne opnå som uddannelsessøgende. Derved kunne det risikeres, at tilskyndelsen til at gå i gang med en uddannelse gled ud i en fjern fremtid.

På den anden side skal cirkulæreskrivelsen ikke opfattes – som nogen søger at give indtryk af – som et signal til, at klapjagten på unge kontanthjælpsmodtagere er gået ind. Min forgænger på socialministerposten, der lagde navn til skrivelsen, lovede, at socialministeriet ville følge kommunernes praksis på dette område. Dette løfte kan jeg gøre til mit og føje til, at vi indtil nu i socialministeriet ikke har indtryk af, at cirkulæreskrivelsen anvendes i strid med, hvad der var forudsat fra centralt hold.

Med disse bemærkninger skal jeg afvise forslaget om at trække cirkulæreskrivelsen tilbage, hvad der jo også ville være uden mening rent juridisk, da den ikke ændrer noget ved de gældende regler, men blot giver et råd om, hvordan de kan anvendes.

Torben Lund (S):

Det er vigtigt at gøre sig klart, hvad der var baggrunden for udstedelsen af cirkulæreskrivelsen om kontanthjælp for unge af 2. juli 1982. Baggrunden var, at socialministeriet meget ofte fik forespørgsler fra landets kommuner om, hvordan de skulle forholde sig ved udbetaling af kontanthjælp til de unge mennesker, der ikke længere var omfattet af forældrenes forsørgelsespligt, men som ikke reelt havde klaret sig for egne indtægter efter endt skolegang.

Problemet omfang er desværre stort, fordi en meget stor gruppe efter endt skolegang hverken kan komme i gang med en uddannelse eller umiddelbart få et arbejde. Forhåbentlig er det problem midlertidigt – jeg tæn-

[Torben Lund]

ker her på socialdemokratiets forslag om en ungdomsgarantiordning.

Det var svært for kommunerne at finde et beregningsgrundlag for hjælpen, fordi loven og de eksisterende cirkulærer ikke gav nogen entydig, sikker vejledning om, hvordan loven skulle administreres. At det var svært, blev illustreret af, at kommunernes praksis var meget uensartet, og det var derfor rigtigt at udsende en vejledning til kommunerne.

Lad mig straks slå fast, at hensigten med udsendelsen af cirkulæreskrivelsen ikke har været at gennemføre faste takster eller et særligt loft for en speciel gruppe af bistandsmodtagere. Der skal fortsat foretages en individuel vurdering af bistandsbehovet i hvert enkelt tilfælde efter de almindelige regler i bistandsloven.

Der er også grund til at fremhæve, at cirkulæreskrivelsen naturligvis skal ses i sammenhæng med kommunernes rådgivningspligt og i sammenhæng med bistandslovens § 41, hvorefter den konkrete sag jo senest skal genvurderes efter tre måneders forløb. Den unge skal naturligvis bringes ud af bistands-situationen så hurtigt som overhovedet muligt.

Men når det er sagt, vil jeg godt medgive forslagsstillerne, at der nok kan være et behov for at vurdere, om cirkulæreskrivelsen lever op til det formål, som egentlig var tilset. Jeg er bekendt med, at også den tidligere socialminister havde til hensigt at følge cirkulæreskrivelsen meget tæt op netop for at se, hvordan kommunerne anvendte cirkulæreskrivelsen, og de oplysninger fra kommunerne, som jeg på dette tidspunkt er i besiddelse af, tyder ikke på, at cirkulæreskrivelsen i særlig grad har medvirket til at skabe en mere ensartet praksis i kommunerne, men en endelig vurdering af det må naturligvis afvente, at vi får foretaget en mere grundig og systematisk undersøgelse af de virkninger, som cirkulæret har haft.

I samme forbindelse vil jeg også godt give tilsagn om i socialudvalget at drøfte, om de enkelte punkter i cirkulæreskrivelsen nu også er rimelige, og jeg kan her eksempelvis spørge, om den opstillede formodning om den unges levevilkår nu også er rimelig. Et andet diskussionsemne i udvalget kunne vel blive situationen for den unge, der skal påbegynde en uddannelse efter endt skolegang.

Den socialdemokratiske gruppe kan ikke, som beslutningsforslaget her foreligger, give det sin støtte. Det går alt for vidt. Men jeg vil som nævnt gerne give tilsagn om et positivt udvalgsarbejde, hvorunder vi kan drøfte, om cirkulærets indhold og form er rimeligt, samt undersøge nærmere, om hensigten med cirkulæreskrivelsen, nemlig at skabe en mere ensartet praksis i kommunerne, nu også er opnået.

Agnete Laustsen (KF):

Det vil måske undre, at jeg indledningsvis må komplimentere forslagsstillerne for deres beslutningsforslag, men inden man nu tager komplimenten alt for bogstavelig, vil jeg skynde mig at tilføje, at den går på de meget omfattende bemærkninger, som er udformet, synes jeg, yderst pædagogisk og fyldestgørende, og som egentlig i deres form godt kunne tjene andre som eksempel på, hvordan man laver sådanne bemærkninger. Hermed være komplimenten overgivet.

Men når dette er sagt, vil jeg gerne sige, at vi i den konservative gruppe ikke kan acceptere dette beslutningsforslag, og det kan så til gengæld næppe undre nogen.

Der gøres fra forslagsstillerens side meget ud af, at det cirkulære, som den tidligere socialminister, Bent Rold Andersen, udsendte i juli 1982, betyder en stramning af gældende regler, og at det derfor indirekte, antydes det, opfordrer til omgåelse og direkte ulovlige aktioner.

Jeg vil gerne skarpt tilbagevise, at dette cirkulære skulle give nogen anledning til, endsige ret til f.eks. ulovlige husbesættelser, hærværk, tyveri af mad, og hvad vi ellers har set, og jeg må dybt beklage, hvis der overhovedet er nogen, der mere eller mindre direkte eller indirekte opfordrer til, endsige billiger sådanne aktioner.

Socialministeren oplyste jo i sit i øvrigt meget omfattende svar, synes jeg nok, at cirkulæret var ment som en vejledning for kommunerne, idet det vitterlig i en række tilfælde havde vist sig meget vanskeligt at fortolke bistandslovens regler om udmåling af forbigående kontanthjælp på en nogenlunde ensartet måde landet over, og det må vel egentlig være et rimeligt krav, at der ikke er alt for store forskelle. Det medførte – det var ministeren også inde på – en række utilsigte-

[Agnete Laustsen]

de konsekvenser, idet unge – og her vil jeg gerne gentage det, ministeren sagde – også fra økonomisk velstillede hjem gik så at sige direkte fra skolen til bistandskontoret og dermed opnåede økonomiske vilkår, der stillede dem bedre end mange lavtlønnede i arbejde.

Vi kan vel godt indrømme, at enhver lov inden for et hvilket som helst område kan udnyttes og misbruges og også i mange tilfælde bliver det. Det finder man som lovgiver først ud af for sent, men på den anden side, når man finder ud af det, må det være rimeligt, at man stopper hullerne.

Ved cirkulæret af 2. juli har man forsøgt at give nogle rammer for kontanthjælpen til den kategori, man her taler om. Vi finder fra konservativ side, at disse retningslinjer er rimelige og påkrævede, og må derfor afvise beslutningsforslaget.

Henrik Toft (V):

Venstre kan ikke medvirke til gennemførelse af beslutningsforslag nr. B 10. Det kan vi ikke af flere forskellige grunde.

For det første mener vi ikke, det er folketingets opgave at gribe ind i ministerens udsendelse af cirkulærer. For det andet mener vi, at det ville være noget paradoksalt, hvis vi efter just at have beskåret kommunernes bloktilskud pålagde dem udgifter i overensstemmelse med det, der er anført i dette beslutningsforslag.

Rent principielt må det være sådan, at ministeren kan udsende vejledende cirkulærer, men bistandsloven er jo en rammelov, som kommunerne så skal vurdere ud fra et skøn, og vi mener stadig væk, det er rimeligt, at kommunerne har denne mulighed. Det er da også bemærkelsesværdigt, at der i beslutningsforslaget er omtalt to forholdsvis store kommuner, hvor man vanskeligt kan gå så konkret ind i sagerne, som man kan, hvor man har et nøjere personkendskab.

Jeg synes, der er grund til at fremhæve, at det ville være forkert af folketinget at gribe ind i en lovgivning, sådan som det er foreslået i dette beslutningsforslag, og jeg skal hermed afvise beslutningsforslaget.

Agerschou (SF):

Når SF er medforslagsstiller til dette forslag om at ophæve cirkulæreskrivelse af 2. juli 1982 om kontanthjælp til unge, også kal-

det »sultecirkulæret«, hænger det bl.a. sammen med, at vi er modstandere af, at der laves særlig dårlige regler for en bestemt aldersgruppe, der i øvrigt betragtes som myndige og som voksne medlemmer af samfundet. Det er SFs opfattelse, at også unge, der kommer ud for en social begivenhed på grund af manglende mulighed for at skaffe sig et arbejde, må have præcis de samme muligheder og rettigheder i henhold til bistandsloven som den øvrige del af befolkningen. Det er dette princip, cirkulæreskrivelsen bryder med.

Vi ser også cirkulæreskrivelsen som led i en almindelig tendens hos både de borgerlige partier og socialdemokratiet til at udskille unge som en særlig gruppe i samfundet. Andre initiativer i denne retning har været »løntrykkercirkulæret« og tankerne om at fratage unge mellem 18 og 21 år retten til arbejdsløshedsdagpenge.

Der er problemer med at skaffe unge arbejde eller uddannelse, og det skal der selvfølgelig gøres noget ved. De såkaldt ansvarlige partier – og hertil er både de borgerlige partier og socialdemokratiet medregnet – vil løse problemerne ved at fratage unge retten til at være voksne. Unge skal simpelt hen være børn noget længere; det er faktisk den filosofi, cirkulæreskrivelsen er udtryk for. At gøre unge til en slags forlængede børn mener vi i SF er en helt destruktiv måde at forholde sig til problemerne på, som kun vil gøre ondt værre.

Som det fremgår af forslagens bemærkninger, er cirkulæreskrivelsen på flere punkter i strid med selve bistandslovens tekst, og vi kan ingen steder finde en hjemmel for socialministeren til overhovedet at udsende sådan en cirkulæreskrivelse.

Der er mange mærkværdigheder i den. F.eks. opererer man med et begreb, der hedder »ung«, uden at gøre sig den ulejlighed at definere det. Teoretisk kan man ifølge cirkulæreskrivelsen være ung i årtier og dermed være omfattet af skrivelsen, hvorved der administrativt er indført en ekstra lav fattighjælpstakst.

Man formoder endvidere i cirkulæreskrivelsen, at unges levevilkår i en periode vil være bestemt af mulighederne for støtte efter reglerne i Statens Uddannelsesstøtte. Denne formodning mangler helt konkrete forudsætninger, idet der f.eks. helt ses bort fra, at der

[Agerschou]

rent faktisk er en stor gruppe unge, der slet ikke går i gang med en videregående uddannelse.

Endvidere forudsætter man, at levestandarden i en uddannelsessituation er bestemt af stipendiedelen i SU. Det er lodret forkert, og jeg tillader mig i den forbindelse at citere fra en artikel i tidsskriftet *Juristen & Økonomen* fra 5. oktober 1982 af cand. jur. Jens Vedsted-Hansen:

»En undersøgelse af uddannelsessøgendes indkomstforhold i 1978, foretaget af Danmarks Statistik, viser, at arbejds løn udgjorde størstedelen af indkomsterne ... «

Endvidere skriver Jens Vedsted-Hansen, »... at de statsgaranterede lån for alle de nævnte grupper af uddannelsessøgende udgjorde en større del af bruttoindkomsten end stipendierne.«

Der er altså ikke noget som helst sammenfald mellem stipendiedelen i SU og en uddannelsessøgendes levestandard. Forudsætningerne i cirkulæreskrivelsen hviler på verdensfjerne skrivebordsspekulationer.

I den offentlige debat har den tidligere, socialdemokratiske socialminister bl.a. fremført, at det ikke har været hensigten at ændre praksis, endsiige at fastlægge en ny, lav takst for en speciel gruppe mennesker; der har alene været tale om en præcisering af lovtæksten. Det er lige så naivt som alt andet, der fremgår af cirkulæreskrivelsen.

Hvis man gør sig den ulejlighed at gennemlæse de interne retningslinjer, mange kommuner har udarbejdet til fortolkning af »sultecirkulæret«, vil man se, at der er tale om en generel nedsættelse af kontanthjælpen for en gruppe mennesker, nemlig de unge, og det er naturligvis fuldstændig i strid med bistandslovens § 37.

Tiden tillader ikke, at jeg nævner flere eksempler på det mismask, cirkulæreskrivelsen er udtryk for, men de nævnte burde også være nok. Alle er bedst tjent med, at folketinget vedtager at ophæve cirkulæreskrivelsen i erkendelse af, at den var udtryk for en forvildelse i sommervarmen, og det vil SF hermed gerne opfordre til.

Tove Niemann (FP):

Fra fremskridtspartiets side vil vi ganske kort afvise beslutningsforslag B 10, som går ud på at ophæve cirkulæreskrivelsen om

kontanthjælp til unge. Det må være rimeligt, at der også inden for denne aldersgruppe finder besparelser sted, når resten af befolkningen må se deres realløn beskåret på grund af landets økonomiske situation.

Af bemærkningerne til beslutningsforslaget fremgår det, at forslagsstillerne finder det helt urimeligt, at unge, der ubegrundet – og jeg fremhæver ubegrundet – opgiver et arbejde eller nægter at påtage sig anvist arbejde, som den pågældende ikke har nogen rimelig grund til at afvise, ikke kan gå på bistandskontoret og få kontanthjælp. Det finder vi fra fremskridtspartiets side er helt i orden. Der kan være rigelig brug for de penge, der er til rådighed, til de unge mennesker, der ikke har nogen mulighed for at skaffe sig et arbejde eller en uddannelse.

Vi afviser beslutningsforslaget.

Grethe Lyngs (CD):

Cirkulæreskrivelsen om kontanthjælp for unge er vel nok en af de mest omdiskuterede, der har været udsendt i nyere tid. Tidligere socialminister Bent Rold Andersen har ligesom den nuværende socialminister understreget, at cirkulæreskrivelsen er vejledende, og det er væsentligt at fastholde, at der ikke er tale om en lov. Cirkulæreskrivelsen er tænkt som en hjælp for de kommuner, hvor netop kontanthjælpsydelserne har været en medvirkende årsag til budgetoverskridelser.

I året 1979 var der således 10.236 unge under 18 år og 27.128 i alderen 18–21 år, der modtog kontanthjælp. Siden er disse tal steget væsentligt. Det er derfor nødvendigt, at kommunerne efter eget skøn kan bedømme de unges muligheder og situation.

Det er også væsentligt at mærke sig, at unge under 18 år ifølge bistandsloven er under forældrenes forsørgerpligt. Dette skal ses i lyset af, at cirkulæreskrivelsen omfatter unge, der ikke har været i berøring med arbejdsmarkedet, og som derfor ikke har haft nogen arbejdsindtægt, som kunne danne grundlag for hjælpens udmåling.

Forslaget giver imidlertid mulighed for i udvalget gennem spørgsmål at få afklaret nogle af de myter, der har givet cirkulæreskrivelsen tilnavnet »sultecirkulæret«. Centrumdemokraterne ønsker ikke, at der skal være misforståelser inden for det sociale område, og vi vil medvirke aktivt til at få dem

[Grethe Lyngs]

aflaret og dermed danne grundlag for et bedre informationsgrundlag over for det offentlige.

Centrum-demokraterne kan på denne baggrund ikke støtte beslutningsforslaget.

Anna-Lise Frølich (RV):

Vi ser fra det radikale venstres side ingen grund til at ophæve cirkulæreskrivelsen om kontanthjælp til unge, så meget mere som den jo kun er af vejledende art over for kommunerne og det suverænt er det sociale udvalg, der er ansvarligt for administrationen af kontanthjælpen. Det bør vel også sammenholdes med afgørelsen i den sociale ankestyrelse, der går på samme vurdering som cirkulærets indhold.

Efter reglerne udbetales jo kontanthjælp, når der foreligger en social begivenhed, og der er vel næppe særlig forståelse for, at det er en social begivenhed at blive 18 år. Ganske vist ophører forældrenes forsørgerpligt, men det sker vel næppe i praksis fra den ene dag til den anden. Ligesom det offentlige også træder til med hjælp før det 18. år, hvis den unge af den ene eller anden grund ikke kan bo hjemme, må man jo sige om dette med forældreafhængigheden, at det gælder også for en anden gruppe unge, nemlig dem, der er under uddannelse og i den situation, at forældreindtægten er for høj, at de ikke kan få SU, før de er 22. Her gælder åbenbart forsørgerpligten i hvert fald ikke moralsk.

Kontanthjælpen skal jo udregnes med baggrund i tidligere og fremtidige indtægter, og cirkulæret angår tydeligt unge, der forlader skolen og ikke tidligere har forsørgt sig selv. Derfor må det vel betragtes som ret og rimeligt, at der findes en mellemproportional med hensyn til udbetaling i de første måneder. En del tilkendegivelser tyder jo også på, at både de unge og deres forældre finder det ret så flot, at fordi man bliver 18 år og bor hjemme, kan der hentes godt 1.000 kr. på kommunekontoret.

Den betegnelse, dette cirkulære har fået, forekommer meget misvisende, også på baggrund af betydelig mere belastende forhold for en række kontanthjælpsmodtagere, familier, der har været udsat for sociale begivenheder, men på grund af dagpengeloftet end ikke kan få udbetalt 90 pct. af folkepensionens grundbeløb til underhold, medmindre

kommunerne går ind i meget høje boligudgifter til disse familier.

Jeg tror nok, de fleste kommuner er enige om, at der skal bruges mange penge på de unge, og der er gennem en årrække brugt store summer til ungdomsrådgivning, vejledning, arbejdsprojekter og meget mere. Vi finder det fra radikal side også langt mere perspektivrigt og konstruktivt at bruge offentlige midler på dette område.

Det var måske sådan med denne cirkulæreskrivelse, at den kom i forbindelse med opstarten på den socialdemokratiske sparerunde, men vi mener ikke, der er baggrund for ophævelsen, og derfor må vi afvise forslaget.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti kan ikke gå ind for det foreliggende forslag om at trække cirkulæret af 2. juli 1982 om kontanthjælp til unge tilbage.

Som det er omtalt af socialministeren, og som det er øvrigt altid gælder for cirkulærer, er det kun en vejledning om loven. De unge, der forlader skolen og ikke har arbejde eller ikke er under uddannelse, er i en ulykkelig situation. Man hjælper dem dog næppe ved generelt at give beløb, der er større end de beløb, de kammerater, der er begyndt på en uddannelse, får.

Som det fremgår af bistanndsloven, skal de unges sag tages op cirka hver tredje måned med henblik på en bedømmelse af deres situation både arbejdsmæssigt og økonomisk. Den unge vil da kunne hjælpes, hvis der er økonomisk behov derfor.

Tinning (VS):

Jeg skal indlede med at takke først og fremmest ordføreren for det konservative folkeparti, fru Agnete Laustsen, for complimenten for bemærkningerne til dette beslutningsforslag; det er vi glade for at høre. Jeg skal også takke ordføreren for socialdemokratiet, hr. Torben Lund, som på en række punkter imødekom vores ønske om at få kigget nærmere på denne sag.

Det overrasker naturligvis ikke, at socialdemokratiet ikke – ikke uden videre i hvert fald – vil være med til at realisere vores beslutningsforslag, men det er meget positivt for os at se, at socialdemokratiet vil være

[Tinning]

med til at drøfte, om det er rimeligt at lægge Statens Uddannelsesstøtte til grund, om satsene dér siger noget om det levestandard, man har som ung, om denne cirkulæreskrivelse har været med til at sikre en mere ensartet praksis rundt omkring i kommunerne og en række andre punkter, som hr. Torben Lund var inde på. Det synes jeg er godt.

Alt i alt mener jeg, at reaktionerne på vores beslutningsforslag har understreget, hvad vi sådan set fornemmede i forvejen, at der vil være brug for et ret grundigt udvalgsarbejde.

Det er jo sådan, at de forholdsvis grundige bemærkninger til forslaget har vi ikke alene lavet som en slags journalistisk sammendrag af spørgsmål og svar i 16 omgange, som socialministeren var inde på; vi har lavet dem så forholdsvis udførligt, fordi dette sådan set ikke kun er et socialpolitisk spørgsmål og et moralsk spørgsmål, men også et juridisk spørgsmål. Vi mener faktisk, at cirkulæreskrivelsen på en række punkter er – og her udtrykker jeg mig meget mildt – juridisk uhyre tvivlsom. Jeg vil endda gå så vidt som til at sige, at det for en række af bestemmelserne i cirkulæreskrivelsen i hvert fald indtil nu – men vi er meget villige til at lade os belære som sædvanlig – har været aldeles umuligt for såvel undertegnede som hr. Agerschow at finde den nødvendige hjemmel. Derfor vil jeg godt starte med at kommentere socialministerens indlæg.

Det er jo rigtigt, det er gået op for os, at der er tale om vejledende retningslinjer, men vi mener, at hvis denne diskussion skal komme lidt længere, må vi undersøge – hvis vi ikke kan blive enige om det uden – hvordan en vejledning fra socialministeriet virker, og den virker sådan, at en række kommuner faktisk følger den, men det, vi har taget fat i, og det, vi ønsker at holde fast i, er, at kommunerne har fulgt den på forskellig måde. De har bl.a. fulgt den på punkter, hvor der er tale om noget, der i hvert fald ligner ulovligheder og ligger på kanten af, hvad der er hjemmel til. Her mener vi, at den mest fornuftige måde at komme længere på nok er at følge hr. Torben Lunds opfordring og sige: lad os forsøge at kigge på, hvordan de enkelte kommuner administrerer denne cirkulæreskrivelse. Jeg ved, at det allerede er undersøgt andre steder end i socialministeriet, og jeg er sikker på, at vi kan finde et materiale

frem, som kan give grundlag for en ordentlig drøftelse af, hvordan vejledende retningslinjer virker.

Med hensyn til bemærkningen fra socialministeren om, at det havde været nødvendigt at udsende denne cirkulæreskrivelse, fordi der var en række unge, som kunne få en bistandshjælp, som var større end det beløb, lavtlønnede i beskæftigelse kunne få, er der igen, mener jeg, tale om, som der har været på en række andre tidspunkter, hvor vi har diskuteret socialpolitik siden den nye regerings tiltræden, tale om at fremhæve en tilstand, som kan forekomme, men uden at sige noget om, hvor hyppigt den slags forekommer. Det principielle i det er, at selv om der er folk, som har en lav løn, siger det ikke noget om, at der ikke er unge, som kan have brug for at få noget mere at leve for.

Jeg vil da godt i den sammenhæng pege på punkt 2 i beslutningsforslaget. Hvis det, man lagde til grund for bistandshjælpen til unge, i det mindste var den overenskomst-mæssige mindsteløn, hvis man tog det som udgangspunkt for det fremtidige levestandard, ville vi langt hen ad vejen være meget tilfredse.

Jeg synes, det er vigtigt at få at vide, om det er sådan ifølge socialministerens opfattelse, at det almindelige har været, at unge har fået langt mere end lavtlønnede i beskæftigelse, eller om det, det drejer sig om, er, at socialministeren måske har læst nogle steder, at sådan kan det være rundt omkring.

Så er der den med bistandslovens § 41. Det er rigtigt, at der er en regel, som siger, at sagerne, også vedrørende de unge, efter 3 måneder skal tages op til nærmere vurdering. Der er to ting at sige til det. Den første ting er igen: hvis vi løfter blikket fra, hvad der står i lovtekst og cirkulære, og i stedet for kigger på praksis, så må det være vigtigt at undersøge: hvad sker der rent faktisk i kommunerne efter de 3 måneder? Er det sådan, at der er en socialrådgiver eller en anden ansat i socialforvaltningen, der sætter sig ned og drøfter situationen igennem med den unge de timer, det måtte tage, eller hvor lang tid det nu er nødvendigt, og finder ud af, hvad man kan gøre? Er det sådan, at der foregår en reel, kvalificeret, gennemgribende sagsbehandling efter 3 måneder? Eller er det måske sådan, at der foregår et rent beregningsmæssigt meget presset, meget hurtigt

[Tinning]

arbejde, fordi der simpelt hen ikke er ressourcer til andet? Altså ikke noget, der ligner en reel vurdering efter 3 måneder, men noget, der ligner en justering ved hjælp af en regnemaskine, eventuelt kombineret med en regnestok.

Langt de fleste steder er det faktisk det sidste, der sker, ikke fordi socialministeren godt vil have, at det sker, heller ikke fordi socialrådgiverne ikke gider lave deres arbejde, heller ikke, fordi der findes nogle andre, der synes, at det er bare helt godt og sådan noget, men fordi arbejdsvilkårene og de faktiske rammer og ressourcer dikterer socialrådgiverne, at de er nødt til at arbejde lige præcis så overfladisk. De kan ikke andet.

Det nytter altså ikke noget at henvise til en 3 måneders regel uden i hvert fald at gøre opmærksom på, at det i praksis slet ikke ser sådan ud.

Jeg blev lidt overrasket over socialministerens bemærkning om, at i virkeligheden er der ingen grund til at gennemgå vores bemærkninger til det her beslutningsforslag. Jeg blev sådan set også lidt ked af det, for nu har vi jo siddet og skrevet det så flot og omhyggeligt, og så undrer det lidt, at vi bare får at vide, at det er der sådan set ingen grund til at kigge på. Det er ikke sådan, at det bare er et sammendrag af, hvad vi har skrevet før. Der står også en række nye ting.

Jeg blev også ked af det, fordi socialministeren hev et eksempel frem, som skulle vise noget. Det er en meget velkendt teknik. Man starter med at sige: her har vi 8 sider; dem gider jeg ikke beskæftige mig med, men jeg har et enkelt eksempel, som illustrerer, at de folk i øvrigt er aldeles vanvittige oven i hovedet. Socialministeren brugte ikke dette udtryk, men sagde, at det illustrerer forslagsstillernes manglende kendskab til eller almindelige uvidenhed om bistandsloven, tror jeg, det hed.

Det, det drejer sig om, er, at det eksempel, hvormed socialministeren forsøgte at bevise, at vi ikke vidste noget om bistandsloven, i hvert fald hvis jeg skal blive i sprogbrugen, er et eksempel på, at socialministeren har taget fejl. Det er jo rigtigt nok, at der i § 38 i bistandsloven står, at man ikke kan få hjælp, hvis ikke man har udnyttet sine arbejdsmuligheder. Men det er jo også sådan, at der i kontanthjælpscirkulæret, ikke alene det fra 15. august 1975, men også den reviderede

udgave fra 21. oktober 1980, er en opregning, som angives at være udtømmende, af, i hvilke situationer man kan forestille sig at hjælpen skal ydes med tilbagebetalingspligt. Der er forskel på at yde hjælp med tilbagebetalingspligt og at sige: I får ikke noget. Det, det handler om, det er faktisk, at man i det højeste kan gå så vidt, at man siger, at denne hjælp skal ydes til de unge med tilbagebetalingspligt, hvis man skønner, som det hedder i cirkulæreskrivelsen, at »ansøgeren afslår et arbejdstilbud, som den pågældende efter en konkret vurdering ikke har nogen rimelig grund til at afvise«. Man kan ikke gå længere på grundlag af kontanthjælpscirkulæret, sådan er det.

Jeg synes, det ville være rart, hvis socialministeren erkendte, at det ville være godt at tage sig tid til at finde et andet eksempel på, at vi ikke ved, hvad vi snakker om, og måske i øvrigt ville bevæge sig ind i at tage stilling til resten af bemærkningerne.

Der er ikke meget tid tilbage, men jeg skal ganske kort sige, at vist er der en mening med at trække cirkulæreskrivelsen tilbage. Meningen er i al sin enkelthed, at man fjerner noget, som efter forslagsstillernes mening både moralsk og socialpolitisk er ualmindeligt – desværre ikke så ualmindeligt mere – og meget, jeg vil kalde det uanstændigt og groft, men også, at man fjerner noget, som rent juridisk ikke er korrekt. Vi kan være socialpolitisk uenige herinde, og det ved vi at vi er, men vi ved også, at der er en række partier, som siger, at juridisk skal tingene være i orden. Det er faktisk sådan, at denne cirkulæreskrivelse juridisk ikke er i orden, for at sige det pænt. Den er på kanten af hvad som helst. F.eks. er der en artikel i det nummer af Juristen, som hr. Agerschou var inde på, som omhyggeligt viser – den er ikke skrevet af en eller anden tilfældig ekstremist, det er en cand. jur. – at bestemmelserne i cirkulæreskrivelsen er mere end tvivlsomme. Derfor mener jeg, at om ikke andet må man gå ind i en diskussion om det juridiske grundlag for cirkulæreskrivelsen.

Til sidst var der lige en ting, jeg godt ville kommentere. Hr. Henrik Toft sagde, at folketinget ikke i princippet skal blande sig i, om ministeren udsteder cirkulæreskrivelser eller ej, da det jo alene er vejledning. Vi mener, at vist skal folketinget blande sig, også for at blande sig i, hvilken politik man fører, især

[Tinning]

hvis der udsendes noget, som er juridisk tvivlsomt, og det er jo tilfældet denne gang.

Der er et par kommentarer tilbage, men jeg vil vende tilbage i anden runde.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg er naturligvis meget taknemlig for, at et så betydeligt flertal i folketinget afviser forslaget om, at jeg skulle trække cirkulæreskrivelsen tilbage. Jeg er også meget glad for, at jeg gav så grundigt et svar i min indledning, for der er unægtelig taget mange ting op, både fra hr. Agerschous side og fra hr. Tinnings side, som jeg meget klart har besvaret og dokumenteret i det indlæg, som jeg gav som svar på forslaget.

Hr. Tinning var inde på her til sidst, og det synes jeg er noget meget afgørende, at han har en socialpolitisk opfattelse, som under alle omstændigheder strider imod min og også imod et flertals i folketinget. Det tør jeg godt vedstå. Det synes jeg at vi skal bruge som overskrift til vurderingen af denne sag, for det nytter ikke at blande forskellige socialpolitiske betragtninger sammen med spørgsmålet om, hvordan bistandsloven skal fortolkes på nuværende tidspunkt. Den er naturligvis også i cirkulæreskrivelsen – det skal jeg vende tilbage til – fortolket fuldt korrekt. Det, vi ikke kan diskutere, er bistandslovens nuværende indretning. Den kan kun ændres ved, at der stilles forslag om ændring af bistandsloven. Det synes jeg vi skal gøre os ganske klart, og det har ikke noget med debatten om selve cirkulæreskrivelsen at gøre.

Hr. Agerschou, og jeg tror også, det gjaldt hr. Tinning, mente, at der her var etableret særlig dårlige regler for en bestemt aldersgruppe. Jeg sagde meget klart i mit svar, at dette ikke er regler, der rammer bestemte mennesker i en bestemt aldersgruppe. Det er regler, der rammer mennesker i en bestemt situation. Det er det, der er det afgørende. Derfor er det ikke rimeligt at blive ved at køre på, at her strammr man altså reglerne vældigt i forhold til nogle helt unge. Det gør man ikke. Man præciserer alene, hvad der er hensigten med bistandsloven, som den er formuleret af folketinget. Det, både min forgænger og jeg har at rette sig efter, er naturligvis alene, hvorledes folketinget har indrettet bistandsloven.

Det er rigtigt, som det er blevet sagt, at der nok er forskel på, hvordan kommunerne anvender den cirkulæreskrivelse, og det er beklageligt, al den stund den netop har til opgave at hjælpe kommunerne ved i form af vejledende retningslinjer at vise, hvordan de kan klare mennesker i denne bestemte situation. Jeg har en fornemmelse af – det er selvfølgelig kun en fornemmelse – at den debat, som det er lykkedes at rejse, efter at min forgænger udsendte denne cirkulæreskrivelse, har skabt en tvivl, men der er ikke grund til nogen tvivl, for det er kun en præcisering, må jeg gentage, af bistandslovens regler. Alene udtrykket sultecirkulæret, som det er lykkedes at få til at slå så genialt igennem, virker naturligvis meget stærkt. Jeg må understrege, at det udtryk kender vi slet ikke i socialministeriet. Det hedder faktisk ungdoms-cirkulæret, men alene det, at man bruger udtrykket sultecirkulæret, giver jo indtryk af, at det er noget uhyrligt, der er lavet. Jeg synes, at debatten i dag på den måde er vigtig i relation til forholdet til kommunerne, for gennem debatten her fastslår et meget stort flertal i folketinget, at disse vejledende retningslinjer i forhold til kommunerne er i overensstemmelse med bistandsloven, og at der ikke er nogen grund til at ændre denne cirkulæreskrivelse.

Det er rigtigt, hvad hr. Torben Lund var inde på, at man kan følge udviklingen, og jeg gav også udtryk for i mit svar, at det ville jeg naturligvis gøre. Det lovede min forgænger også, og det vil jeg gerne leve op til. Derfor kan man også stille spørgsmål i socialudvalget under den videre behandling af denne sag, men det har sådan set ikke noget at gøre med præcisering af reglerne. Det er alene et spørgsmål, der har relation til, hvorvidt kommunerne følger det her. Jeg mener, det er afgørende, at de i størst mulig udstrækning gør det, for dette er en hjælp til, at kommunerne handler i overensstemmelse med bistandsloven. Hvis der er kommuner, der vedtager noget andet, er der ingen, der kan forhindre dem i det, fordi dette er vejledende retningslinjer, men man er på mere sikker grund, hvis man følger de retningslinjer, der her er lagt op.

Hr. Tinning siger, at det juridisk er uhyre tvivlsomt, hvorvidt man kan udsende denne cirkulæreskrivelse. Nu kan man altid henvise til en jurist, der har skrevet en eller anden

[Socialministeren]

artikel om et eller andet emne, og bruge ham som sandhedsvidne, og jeg skal ikke klandre den pågældende og sige, at han ikke har tilstrækkeligt grundlag for sin påstand, men jeg vil betragte det som en påstand. Det ligger ganske klart, at socialministeren, i dette tilfælde min forgænger, er i sin fulde ret til at udstede disse vejledende retningslinjer for at skabe klarhed. Det kan ikke være på kant med noget som helst, og indholdet af disse retningslinjer er i allerhøjeste grad i overensstemmelse med bistandslovens intentioner. Der er ikke noget som helst tvivlsomt i dette, og der skal ikke opnås nogen som helst resultater af bestræbelserne på at kaste et odiont skær over den cirkulæreskrivelse, der her er udsendt, for det er der overhovedet intet grundlag for.

Nu kunne man jo så stille spørgsmålet, hvad der egentlig ville ske, hvis et flertal i folketinget pålagde mig at trække denne cirkulæreskrivelse tilbage. Jeg må indrømme, at det ville være en lidt abnorm situation, al den stund jeg naturligvis, som jeg sagde før, har retten til – det har socialministeren – at udstede et cirkulære med vejledende retningslinjer i overensstemmelse med lovens hensigter. Det ville være lidt abnormt, hvis man pålagde ministeren at gøre det, for så var der tvivl om, hvordan det skulle være. Men stadig væk må man sige, at kommunerne selvfølgelig i deres vurdering og i deres skøn skal følge bistandslovens hensigter.

Jeg synes, det er interessant i den sammenhæng at nævne en afgørelse, som blev truffet i den sociale ankestyrelse sideløbende med udsendelsen af cirkulæreskrivelsen. Det, det drejer sig om, er, at den sociale ankestyrelse, som jo er den højeste administrative klageinstans inden for det sociale område, den 1. juli 1982, altså dagen før cirkulæreskrivelsen blev udsendt, har truffet en afgørelse, hvor der netop blev lagt vægt på de momenter, som er omtalt i cirkulæreskrivelsen. Sagen er egnet til belysning af, hvad det er for tilfælde, ministeriets cirkulæreskrivelse sigter mod.

En ung pige, der hidtil havde boet hjemme, tog studentereksamen i sommeren 1981 og blev den 1. juli 1981 etableret i egen lejlighed. En måned senere søgte hun hjælp efter bistandsloven. Det sociale udvalg fandt ikke grundlag for at yde hjælp til underhold med 90 pct. af folkepensionens grundbeløb,

men med et reduceret beløb, og ville heller ikke dække de fulde boligudgifter. Amsankenævnet erklærede sig enig i reduktionen af hjælpen til bolig, men pålagde udvalget at forhøje underholdshjælpen til maksimumsbeløbet efter § 37, 90 pct. af folkepensionens grundbeløb. Den sociale ankestyrelse fandt derimod ikke grundlag for at tilsidesætte det sociale udvalgs udmåling af hjælpen til underhold. Ankestyrelsen lagde vægt på, at ansøgeren umiddelbart før hjælpeperioden havde overstået sin studentereksamen, og at hun ikke havde været i erhverv før eksamen. Da hun havde oplyst, at hun havde planer om at uddanne sig som pædagog, fandt ankestyrelsen, at den hjælp, der blev ydet efter det sociale udvalgs afgørelse, måtte skønnes at svare til hendes forventede fremtidige levestandard som studerende.

Det er netop tilfælde af den art, der har været stærkt fremme i den offentlige debat, som også andre har henvist til, i denne sommer, og man har altså i 2 centrale organer, i ankestyrelsen og i socialministeriet, uafhængigt af hinanden gjort sig de samme tanker om, hvordan sådanne tilfælde skulle vurderes efter reglerne i bistandsloven. Det synes jeg er et godt eksempel at bruge som afslutning, for man kan sige, at selv om et flertal havde pålagt mig – men det er jo gud ske lov ikke tilfældet – at inddrage cirkulæreskrivelsen, så stod stadig tilbage, at det sociale ankesystem har en meget klar holdning til, hvordan denne lovgivning skal forvaltes, og at man ville være nået til nøjagtig samme resultat.

Agerschou (SF):

Jeg har lyst til at kommentere et par af de ting, socialministeren og hr. Torben Lund fra socialdemokratiet har været inde på.

Det første, jeg har lyst til at kommentere, er baggrunden for, at man overhovedet har udsendt cirkulæreskrivelsen. Derom siger socialministeren, at man har fået adskillige henvendelser fra kommunerne. Hr. Torben Lund formulerede det på den måde, at der meget ofte er kommet henvendelser fra kommunerne. Det synes vi i SF er et meget, meget løst grundlag dels at udsende cirkulæreskrivelser på, dels at lovgive på. Det er den samme baggrund, vi har fået oplyst i folketingets socialudvalg, når vi arbejder med lovforslaget om ændring af bistandsloven, nem-

[Agerschou]

lig at det er noget, man har hørt, det er noget, man har læst i avisen, og at der er flere kommuner, der har henvendt sig om problemerne. Når vi forsøger konkret at få at vide, hvilke kommuner det er, hvordan de har henvendt sig, hvor store problemerne er, så bliver socialministeren tavs som graven. Så lykkes det ikke at få nogen konkrete oplysninger frem. Det vil sige, at baggrunden i meget høj grad er en gang tågesnak.

Hr. Torben Lund var inde på, at cirkulæreskrivelsen ikke måtte medføre, at der blev indført særlige faste takster for det, man kalder de unge. Jeg kan oplyse hr. Torben Lund om, at det netop er det, der er tilfældet, og det er jo netop derfor, vi hævder, at cirkulæreskrivelsen og den praksis, der har udviklet sig på baggrund af cirkulæreskrivelsen, er ulovlig ifølge bistandslovens § 37. Hvis man gør sig den umage at gennemlæse og gennemanalysere de interne retningslinjer, mange kommuner har udsendt til fortolkning af cirkulæreskrivelsen, vil man se, at der har udviklet sig en særlig lav fast takst for den gruppe mennesker, det drejer sig om. Derfor har cirkulæreskrivelsen medført en ulovlig praksis.

Socialministeren gjorde meget ud af, at det ikke var en bestemt gruppe, man ville ramme med cirkulæreskrivelsen. Nu hedder skrivelserne jo ikke ungdomscirkulæret, som socialministeren var inde på. Den hedder »cirkulæreskrivelse af 2. juli 1982 om kontanthjælp til unge«. I den almindelige debat, der foregår i vores samfund, har jeg indtil nu, hvor socialministeren forsøger at belære mig om noget andet, betragtet begrebet »unge« som en bestemt gruppe i samfundet. Nu hører jeg til min overraskelse, at socialministeren betragter det på en anden måde. Når man bruger ordet »unge« i en cirkulæreskrivelse, så er det ikke en bestemt gruppe i samfundet, så er det en gruppe mennesker, der er i en bestemt situation. Hvis vi skal følge socialministerens definition konsekvent, så vil det sige, at mennesker på 45 år ifølge denne cirkulæreskrivelse også er unge mennesker, og så mener jeg det er en barok situation, vi er kommet ud i.

Det er selvfølgelig rigtigt, hvad socialministeren er inde på, at socialministeren kan udsende cirkulærer, men socialministeren kan kun udsende cirkulærer til forklaring af loven, og det vil sige, at cirkulærerne skal

indeholde en forklaring via bemærkningerne til loven, via de spørgsmål og svar, der er stillet i socialudvalget. Det, man har gjort ved at udsende denne cirkulæreskrivelse, er at ændre bistandsloven, at fastlægge en anden praksis end den, man hidtil har haft, og det har socialministeren ingen hjemmel til.

Torben Lund (S):

Jeg skal gøre to ganske små bemærkninger til det, hr. Agerschou var inde på.

Man anfægter, at jeg har brugt udtrykket, at kommunerne meget ofte har henvendt sig til socialministeriet. Jeg synes egentlig, det er et meget godt udtryk for, at der har været mange henvendelser til socialministeriet vedrørende det pågældende område, og det var baggrunden for, at man udsendte cirkulæreskrivelsen. Jeg er naturligvis ikke i stand til at give noget tal for, hvor mange henvendelser man har haft. Og det er ikke noget, man har læst om i avisen i socialministeriet, sådan som det blev antydnet.

Med hensyn til de faste takster vil jeg fastholde, at det ikke er meningen med denne cirkulæreskrivelse, at der skal være faste takster. Det må være helt klart, at bistandslovens almindelige princip om, at man skal foretage en individuel vurdering i hvert enkelt tilfælde, skal opretholdes. Når hr. Agerschou siger, at det netop er sådan, kommunerne har opfattet cirkulæreskrivelsen, så er der da så meget desto mere grund til at følge vort forslag om, at vi laver en tilbundsående undersøgelse af, hvordan dette cirkulære fungerer i kommunerne.

Tinning (VS):

Nu er det jo umuligt at tvinge socialministeren til at foretage sig noget, som socialministeren absolut ikke vil foretage sig. Det er blevet klart for mig, at socialministeren under ingen omstændigheder vil forholde sig til bemærkningerne til dette beslutningsforslag. Det må socialministeren så lade være med, så forsøger vi gennem udvalget at supplere vores indtil nu 16 spørgsmål med en stribe.

Socialministeren har én eneste gang forholdt sig til bemærkningerne, nemlig vedrørende bistandslovens § 38, hvor jeg gjorde klart, at det faktisk var sådan, at det, vi antog, var rigtigt nok. Det har socialministeren ikke kommenteret, og derfor må jeg konkludere

[Tinning]

dere, at under denne debat når vi ikke at få en diskussion om det, jeg kaldte uhyrligheder på grænsen af det ulovlige.

Jeg vil godt lige gøre opmærksom på det, dette handler om: det er noget, som er i direkte modstrid med de gældende cirkulærer om bistandslovens almindelige bestemmelser, det er helt nye regler for unge, der påbegynder en uddannelse, det er en voldsom stramning i forhold til bistandslovens § 37, osv. Det er små deloverskrifter, som socialministeren kunne forholde sig til, hvis socialministeren ville. Det kan selvfølgelig godt være, at socialministeren vil om lidt.

Det er klart, at socialministeren har hjemmel til at udsende ting og sager, som skal forklare, hvordan love skal forstås, men det er slet ikke det, det drejer sig om. Det, det drejer sig om, er, om indholdet af cirkulæreskrivelsen er blot umiddelbart i forlængelse af bistandslovens indhold eller intentioner for den sags skyld, som socialministeren er inde på.

Jeg er også lidt overrasket over det dér med, at man forsøger at insistere på at kalde det ungdomscirkulæret, for det er på sin vis dobbelt barokt. Først siger man, at dette er en cirkulæreskrivelse om kontanthjælp til unge. Så siger man: nej, det passer ikke, for så er der nogle, der vil spørge, hvad en ung er. Og så siger socialministeren straks: en ung er slet ikke noget, og dette handler ikke om unge, det handler om folk i en bestemt situation. Når man så er blevet færdig med at forklare, at det handler om folk i en bestemt situation, så insisterer man på at kalde det ungdomscirkulæret, og så er enhver form for logik da væk.

Jeg er aldeles enig med hr. Torben Lund i, at der er god grund til at lave en tilbundsående undersøgelse af, hvordan denne cirkulæreskrivelse administreres. Den administreres på den måde, at der faktisk findes kommuner, som sagde, da cirkulæreskrivelsen kom: nej, den cirkulæreskrivelse vil vi ikke følge. Nogle gjorde det, fordi de mente, at det var en utilstødelig nedsættelse af hjælpen til de unge, men der var sandelig også kommuner, der gjorde det, fordi det ville betyde en voldsom forøgelse af deres udgifter; de ligger nemlig i forvejen langt lavere end det oplæg til sats, som er indeholdt i cirkulæreskrivelsen. Jeg mener, det kunne være sundt

at få det dokumenteret sort på hvidt, så vi kan finde ud af at få gjort noget ved det.

Det drejer sig selvfølgelig også om, hvorvidt SU-satserne kan lægges til grund for en vurdering af det fremtidige niveau. Det eksempel, socialministeren nævnte, har socialministeren allerede skrevet om i dagbladet Politiken, hvor der også var et svar den 26. september 1982 fra denne berømmelige adjunkt, cand.jur. Jens Vedsted-Hansen, der i øvrigt også har skrevet om sagen i et nummer af Juristen, den 5. oktober 1982.

I dette svar bliver det meget klart gjort op, at i det eksempel, socialministeren taler om, er det klart dokumenteret, at der er en ung, der siger: jeg er nu færdig med min studentereksamen, og jeg skal så starte på den og den videregående uddannelse. Så siger man selvfølgelig: ja men så ved vi altså noget om det fremtidige niveau, det er en, der siger, at hun har konkrete planer om at gå ind i en bestemt uddannelse, og så begynder man at regne ud, hvad det fremtidige niveau bliver.

En sådan afgørelse kan ikke bruges som grundlag for at sige, at uanset om de unge har planer om uddannelse, eller hvad i alverden de måtte have planer om, formoder vi generelt, at unge, som ikke har et eller andet hidtidigt niveau, får et niveau svarende til SU-satserne. Det er lige præcis derfor, det eksempel ikke kan bruges til noget som helst i retning af, at det skulle give belæg for at udsende denne cirkulæreskrivelse. Det er jo stadig sådan, som hr. Agerschou har været inde på det, at der ikke er nogen her i landet, der lever af SU-satserne. De, der studerer, har erhvervsarbejde, langt de fleste af dem.

Jeg skal lige sige til sidst – det var fru Agnete Laustsen, som jeg ikke nåede at svare i første runde – at det, vi har peget på i dette beslutningsforslag, er, at den tidligere socialminister har lavet en indirekte opfordring til at skaffe sig proformaadresse, til at lave såkaldte ulovlige husbesættelser og til at lave tag-selv-aktioner. Den indirekte opfordring ligger dels i selve cirkulæreskrivelsen, dels hos enhver, der siger, at den cirkulæreskrivelse er helt fin. Det er der argumenteret med i bemærkningerne.

Jeg vil godt sige, at det da er klart, at VS giver den type aktioner vores fulde støtte, for vi ved, og vi ved det endnu tydeligere nu, at

[Tinning]

det ikke er nok at bede socialministeren diskutere det juridiske grundlag, for socialministeren lader, som om han ikke kan høre. Der skal åbenbart mere til, og vi ser det bl.a. som vores opgave at forsøge at bidrage til, at der kommer mere til.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Det er hr. Tinnings bemærkning om, at socialministeren har lavet en indirekte opfordring. Jeg synes ellers, at jeg sagde meget tydeligt i mit første indlæg, at en hvilken som helst lov på et hvilket som helst område kan omgås, kan misbruges, hvis man ønsker det. Ingen lovgiver ønsker at komme med en sådan opfordring. Ingen lovgiver er kommet med en sådan opfordring. Men inden for dette område som inden for alle andre er der naturligvis nogle, som finder, at en lov kan misbruges, og jeg sagde meget tydeligt, at et sådant misbrug tager vi skarpt afstand fra.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Nå jo, men det, det drejer sig om, er, at der er en række unge, der nu får udbetalt hjælp efter det såkaldte sultecirkulære, og som siger: det kan vi ikke leve for, vi kan ikke leve for den hjælp; vi kunne lige klare os for den hjælp, vi fik før, den lå højere.

Det er sådan, som fru Agnete Laustsen formentlig også ved, at en række kommuner har sagt: vi tager dette sultecirkulære til os – eller også har de sagt ungdomscirkulære, det ved jeg såmænd ikke – vi tager denne cirkulæreskrivelse til os, og så laver vi en nedtrapning af hjælpen over 3 måneder. Så får de unge hjælp efter de vejledende satser, som følger SU, og så er deres reaktion: det kan vi ikke, vi kan ikke få det hele til at løbe rundt for f.eks. 1.700 kr. om måneden, det er os helt umuligt. Derfor føler de sig presset til f.eks. at lave en proformaadresse, for det betyder, at de kommer til at optræde som udeboende i stedet for hjemmeboende, hvis de laver det rigtigt, og derfor får de noget mere i hjælp.

Det eneste, jeg har sagt, er, at når en minister udsender en cirkulæreskrivelse, som sætter folk på en dårligere hjælp end den, de førhen fik, og samtidig indirekte angiver nogle måder at øge den hjælp på, ja men så

er der ikke noget at sige til, at folk gør det. I øvrigt er der ikke noget at sige til, at folk, der ikke kan få pengene til at slå til til mad eller til at betale deres husleje, føler sig presset til at besætte huse eller lave tagselv-aktioner. Det, jeg sagde om det, var, at det ligger i selve måden at føre socialpolitik på, som den tidligere socialminister gjorde det, og hvor den nuværende siger, at det er helt fint, og hvor fru Agnete Laustsen også siger, at det er helt fint, sådan skal den slags ting gøres. Så presser man de unge til den type aktioner, og jeg har blot sagt, at det støtter vi i VS.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Nu er mit spørgsmål omtrent ved at blive overflødig, for hr. Tinning tog jo selv fat på det. Jeg ville gerne meget klart fra hr. Tinning have at vide: vil det sige, at man fra VS' side accepterer, at folk tager sig selv til rette, når de ikke synes, at lovene passer dem, det være sig den sociale lovgivning, det være sig skattelovgivningen eller anden lovgivning? Så accepterer man i VS, at folk begår ulovligheder, det opfordrer man til, og det billiger man? Det vil jeg meget gerne have at vide af hr. Tinning.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg skal gøre den ultrakort. VS støtter de aktioner, de unge laver som reaktion på bl.a. det såkaldte sultecirkulære. Ja.

Socialministeren (Palle Simonsen):

For at hr. Tinning ikke skal blive alt for ked af det, vil jeg da godt sige, at jeg skam har læst bemærkningerne meget grundigt igennem. Det, jeg har anført, er, at der ikke er så farlig meget nyt i forhold til de 16 spørgsmål og svar, som vi allerede har arbejdet med i ministeriet.

Når jeg har bedt om ordet igen, er det for at sige til hr. Agerschou, at det i hvert tilfælde ikke skal stå upåttalt, at der bliver sagt noget i retning af, at der her bliver mulighed for at indføre en ulovlig praksis i kommunerne. Det er faktisk for stærkt at sige. Jeg skal endnu en gang gentage, at det, det drejer sig om, er at udstede nogle vejledende retnings-

[Socialministeren]

linjer, som giver kommunerne mulighed for at skønne i relation til det, der er intentionerne i bistandsloven.

Når det bliver sagt, at det naturligvis er en bestemt gruppe, nemlig de unge, der bliver ramt, så vil jeg holde fast i, hvad jeg også sagde i første omgang, at det her cirkulære ikke tager sigte på en speciel aldersgruppe. Det tager sigte på en gruppe i en bestemt situation. Når denne situation består i, at man ikke har haft nogen hidtidig arbejdsindkomst, ja, så er det jo ret logisk, at det fortrinsvis er unge, men det er kun den del af de unge, som ikke har haft nogen hidtidig arbejdsindkomst.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 51:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af rådighedsbeløbet, varmemhjælp til pensionister).

(Fremsat 3/11 82).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Albertsen (S):

Nu er det jo ikke hver dag, jeg har mulighed for at rose socialministeren. De gange, der har været anledning til at kommentere udspil fra socialministeren, har det nærmest været en barsk kritik, og jeg mener berettiget. Men i dette tilfælde kan jeg klart udtrykke glæde og tilfredshed med det lovforslag, der ligger på bordet. Når jeg kan gøre det sådan

nogenlunde uforbeholdent, skyldes det, at dette lovforslag ville være blevet fremsat med nøjagtig samme formulering, med nøjagtig samme rammebeløb og med nøjagtig samme retningslinjer, hvis der havde været tale om, at socialministeren havde været repræsentant for en socialdemokratisk regering.

Det, det drejer sig om, er, at man af afkastet fra den sociale pensionsfond stiller et beløb på 333 mill. kr. til rådighed. Dette skal så suppleres op med et beløb på 111 mill. kr., for at fordelingsnøglen 75:25 kan efterleves. Det rådighedsbeløb, kommunerne har, bliver derved forøget betragteligt. Det er nødvendigt og påkrævet for at klare problemerne for de pensionister, der som følge af de stærkt stigende varmeudgifter har vældige problemer på dette område.

Vi mener, at fordelingsnøglen, som der er tale om i denne forbindelse, er rimelig og rigtig. Jeg kan godt glæde socialministeren med at sige, at vi agter under udvalgsarbejdet at komme med et ændringsforslag vedrørende rådighedsbeløbet, som i og for sig efterlever princippet her. I øjeblikket er princippet det, at man stiller et beløb til rådighed for kommunerne efter antallet af pensionister, og derefter siger man til kommunerne: disse penge må I kun bruge til de særlig vanskeligt stillede pensionister. Det var nok så rimeligt – og man kan undre sig over, at vi ikke kom længere på det område – at man delte beløbet ud efter, hvor mange vanskeligt stillede pensionister man havde i kommunen. I øjeblikket er det sådan, at de kommuner, der har mange vanskeligt stillede pensionister, i og for sig står i en lidt vanskeligere situation end de kommuner, der måske har relativt få.

I den forbindelse skal jeg henvise til nogle forfærdelig kloge ord, som den konservative ordfører, fru Agnete Laustsen, udtalte i maj 1980 – det står i Folketingstidende 1979-80, 2. samling, sp. 10274 – hvor hun klart gav udtryk for, at dette var noget, vi skulle rette på. Jeg regner selvfølgelig med, at vi kan få bred tilslutning til et ændringsforslag med en sådan formulering.

Ministeren har i sin fremsættelsestale gjort opmærksom på, at han ville arbejde med at udsende et cirkulære til kommunerne herom. Det vil vi interessere os meget for, for spørgsmålet er jo, om de retningslinjer skal svare til det, som de bedste kommuner her i landet præsterer – eksempelvis Farum eller